

NATURA 2000-GEBIED: 057 VELUWE
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 9 JULI 2020

Aanwezig namens Provincie:
Aanwezig namens Terreinbeheerder:

Overige aanwezigen:

Datum bezoek: 9 juli 2020

Doel

Het jaarlijkse Natura2000-veldbezoek (eerst: PAS-veldbezoek) heeft als doel om de vinger aan de pols te houden m.b.t. zichtbare ontwikkelingen van onder andere de stikstofgevoelige habitattypen in het Natura 2000-gebied. Centraal staat daarbij de vraag of er ontwikkelingen zijn die afwijken van datgene waar in de in het beheerplan opgenomen gebiedsanalyse van uit is gegaan.

Doordat het Natura 2000-gebied Veluwe een groot gebied is, is het niet mogelijk om alle locaties met stikstof gevoelige habitattypen jaarlijks te bezoeken. Dit jaar is gekozen te focussen op het habitatype Vochtige alluviale bossen, type beekbegeleidende bossen (H91E0C). Tijdens het veldbezoek zijn diverse plekken op terreinen van Natuurmonumenten en landgoed Leuvenum langs de Leuvenumse Beek bezocht. Samen met de terreinbeheerders is het programma samengesteld.

Bevindingen

Per locatie zijn de kwaliteit van de habitattypen en de ontwikkelingen bekeken. Met de beheerders zijn genomen en voorgenomen maatregelen en andere thema's met relatie tot de Natura 2000-doelen besproken.

Herstelmaatregelen & ontwikkelingen Leuvenumse Beek

De Vochtige alluviale bossen (H91E0C) die tijdens dit veldbezoek zijn bezocht, liggen in het dal van de Leuvenumse Beek. Vanaf 2011 (pilot inbreng dood hout) en grootschaliger in 2013/2014 zijn er beekherstelmaatregelen genomen. Deze maatregelen hadden als doel om de relatie tussen beek en omgeving te herstellen (beekdalbreed herstel) en om de kwaliteit van het beekmilieu ten behoeve van de aquatische fauna en flora te verbeteren. De beekbodem is opgehoogd door middel van zandsuppletie en het aanbrengen van houtpakketten in de beek. De gevolgen van deze maatregelen beginnen zichtbaar te worden. Het waterpeil is hoger en de stroomsnelheid lager waardoor het bos vaker en over een grotere oppervlakte inundeert. De beek reageert bovenstrooms nog steeds snel op neerslag, maar door de maatregelen zijn de effecten van neerslagpieken benedenstrooms (tussen de A28 en de Veluwemeerkust) grotendeels verdwenen. Het beekprofiel is gevarieerder, ten gunste van onder andere beekprik, rivierdonderpad en de karakteristieke macrofaunalevensgemeenschap. Op een aantal plekken zijn gevarieerde beekmoerassen ontstaan en worden voorheen droge bosgebieden regelmatig overstroomd, waardoor bomen afsterven en de bosvegetatie verandert. Op termijn kunnen ook hier beekbegeleidende bossen ontstaan. De natuur in het beekdalsysteem heeft dus een positieve impuls gekregen. Ontwikkelingen zijn echter nog pril, het systeem heeft de tijd nodig, het is nog niet duidelijk hoe de natuur zich op verschillende plekken gaat ontwikkelen.

Aandachtspunten per locatie

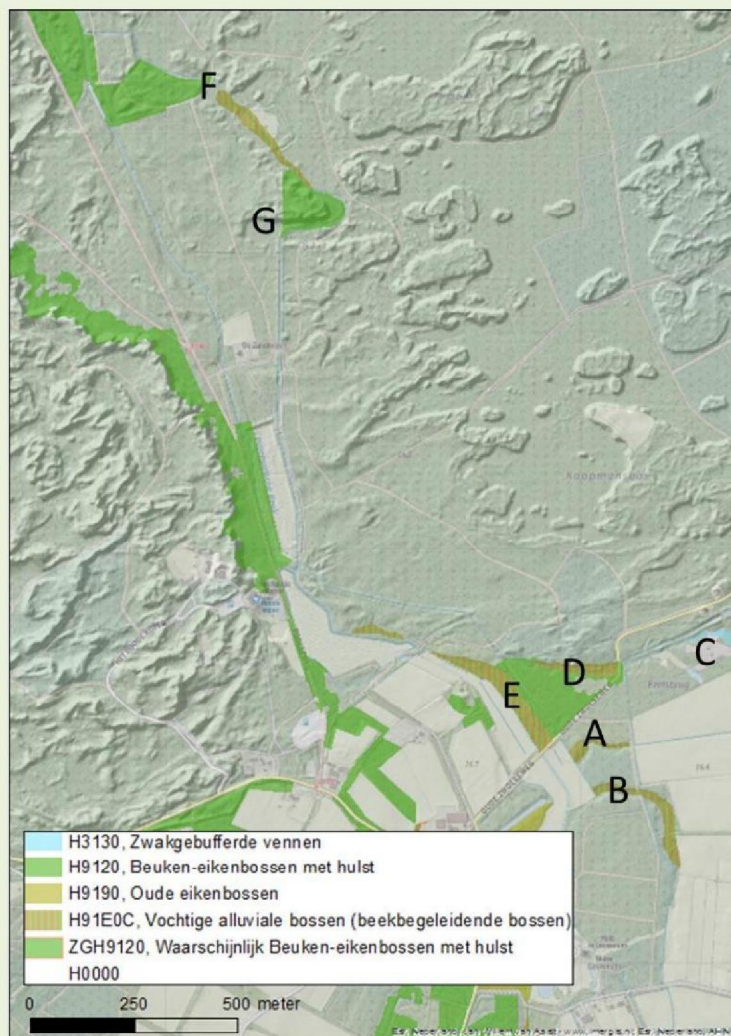
De bezochte locaties zijn weergegeven op de kaart op de volgende pagina.

Op locatie A en B (landgoed Leuvenum) ziet het Vochtige alluviale bos (H91E0C) er goed uit met een ondergroei van onder andere pluimzegge en ijle zegge. Er is hier geen tot beperkt invloed van wild. De oost-west-geörienteerde slenken waarin het bos zich bevindt, worden nu onderbroken door een graslandperceel tussen de slenken en de beek in. Het grasland is mogelijk kansrijk voor ontwikkeling van bos en daarmee voor het verbinden van deze twee slenken met elkaar en met de beek. Verder naar het oosten wordt de slenk bij

locatie B onderbroken door de Frederik-Bernardbeek. Daarnaast ligt deze beek haaks op de grondwaterstromingsrichting en heeft daarmee een verdrogend effect op de slenk.

Locatie C betreft de voormalige Rode Spreng (Natuurmonumenten). Deze is in 2013/2014 gedempt ten behoeve van onder andere vernatting van het naastgelegen bosgebied. Het gebied is sindsdien open gebleven, maar de eerste bosopslag is zichtbaar. De locatie potenties voor ontwikkeling naar Vochtig alluviaal bos (H91E0C). Natuurmonumenten laat de vegetatieontwikkelingen leidend zijn voor de beheerkeuze (graslandbeheer of doorontwikkeling naar bos). Op dit moment is de slenk deels als Zwakgebufferd ven (H3130) aangegeven op de habitattypenkaart.

Bij locatie D (Natuurmonumenten) is het habitatype Vochtige alluviale bossen (H91E0C) in een smallere strook aanwezig dan op de huidige habitattypenkaart aangegeven. Dit wordt geactualiseerd op basis van de kartering uit 2014. Hoewel het elzenbos langs de ondiepe, watervoerende beek er landschappelijk goed uit ziet, is er weinig ondergroei als gevolg van gewoet door zwijnen. Interessant zou zijn om de vegetatie binnen een enclosure te volgen. De slenken op landgoed Leuvenum (locatie A en B) laten mogelijk zien hoe de vegetatie zich ontwikkelt zonder invloed van zwijnen.

Bij locatie E (Natuurmonumenten) is aan de 'elzen op stelten' te zien dat het maaiveld hier is gedaald, als gevolg van veenoxidatie door verdroging. De waterstand is hier dus ooit hoger geweest. De oxidatie van veen zorgt hier ook voor de ruige ondergroei met veel braam en brandnetel. Parallel aan dit Vochtige alluviaal bos (H91E0C) ligt een beek haaks op de grondwaterstroming (zijtak van de Grote Koloniebeek) die het grondwater

wegvangt voordat het het habitattype bereikt. Het is wenselijk voor de kwaliteit van het habitattype om te verkennen of er vernattingsmaatregelen mogelijk zijn.

Ook ter hoogte van Locatie F en (net benedenstrooms van) G is de beek verondiept middels zandsuppletie in 2013/2014. Sindsdien is het gebied onherkenbaar veranderd, in positieve zin. Door de hogere beekbodem en het hogere peil inundeert het aanliggende bos hier geregeld. Bij locatie G is een gat gemaakt in de westelijke wal om inundatie van dit bosgebied mogelijk te maken. In deze laagte staan fladderiepen, die vrij goed bestand zijn tegen langdurige overstromingen met beekwater. Het bos is vooral bij locatie F opener geworden doordat bomen sterven als gevolg van het hogere peil. Bij locatie F is er meer (onder)begroeiing ontwikkeld in het bos en in de beek (onder andere waterranonkel). Wanneer de oppervlakte van deze beekvegetatie groot genoeg is/wordt, kan dit mogelijk (gaan) kwalificeren als habitattype Beken met waterplanten (H3260A). Dit is een aandachtspunt bij actualisaties van de habitattypenkaart. Op dit moment is een deel op de habitattypenkaart aangegeven als habitattype Vochtige alluviale bossen (H91E0C). De begrenzing klopt niet overal, dit wordt geactualiseerd op basis van de kartering uit 2014. Doordat het gebied zich sindsdien sterk heeft ontwikkeld, zal dit een goede 'nulmeting' zijn, maar geen actueel beeld geven. De volgende vegetatiekartering is gepland in 2026.

Kansen voor langere termijn

De natuur in dit deel van het beekdal heeft dankzij de herstelmaatregelen in 2013/2014 een positieve impuls gekregen. Er zijn nog kansen voor verbetering. Dat geldt met name voor het bovenstroomse deel van de Leuvenumse Beek (vanaf de oorsprong ten zuiden van het Uddelermeer). Daar is de beek diep ingesneden en er is intensieve landbouw in het intrekgebied. De waterkwaliteit is de afgelopen decennia verbeterd, maar bevat nog steeds (te hoge concentraties aan) stoffen die een (mogelijk) negatief effect hebben op de flora en fauna. Zo zijn de stikstofconcentraties nog steeds suboptimaal hoog, zo ook voor de Vochtige alluviale bossen (H91E0C). Het is wenselijk voor de kwaliteit van de Vochtige alluviale bossen (H91E0C) maar ook voor overige natuur om de kansen, knelpunten en benodigde/mogelijke maatregelen ook hier in beeld te brengen met verbinding, verbetering van de waterkwaliteit en optimalisatie van de hydrologie (vergroting van de "sponswerking"; klimaatrobuustheid) als doel. Dit kan worden opgepakt in een gebiedsproces met de bij dit veldbezoek aanwezige organisaties, waarin ook oog is voor afstemming van de andere functies in het gebied.

Conclusies

Op de locaties zijn de ontwikkelingen in het algemeen conform de verwachting zoals beschreven in de gebiedsanalyse in het beheerplan. Naar aanleiding van dit veldbezoek zijn de volgende acties en aandachtspunten naar voren gekomen:

- **Goede ontwikkeling na herstelmaatregelen**

De uitgevoerde herstelmaatregelen (2013/2014) in het bezochte deel van de Leuvenumse Beek hebben het gebied bij vooral locatie F en G een kwaliteitsimpuls gegeven. Daardoor ontwikkelen de Vochtige alluviale bossen (H91E0C) zich in beginsel goed, er is echter tijd nodig om een goed beeld te krijgen welke kant de ontwikkelingen op gaan.

- **Versnippering en suboptimale waterkwaliteit**

De oppervlaktewaterkwaliteit is nog steeds suboptimaal (o.a. hoge stikstofconcentraties). In het beekdal vanaf de oorsprong tot de bezochte locaties zijn geen herstelmaatregelen uitgevoerd en bemesting in deze zone beïnvloedt de waterkwaliteit in de Leuvenumse Beek. Bij overstroming heeft dit een negatieve invloed op de broekbossen langs de beek. Naast het oppervlaktewater in de beek is ook het grondwater belast met o.a. nutriënten en waarmee het invloed heeft op de broekbossen. Dit speelt in ieder geval bij locaties A en B in de kwelgevoede slenken. Daarnaast mist in het bezochte gebied de samenhang. Het zijn veelal snippers die niet met elkaar verbonden zijn.

Het is wenselijk voor de kwaliteit van de Vochtige alluviale bossen (H91E0C) maar ook voor overige natuur in het beekdal om de kansen, knelpunten en benodigde/mogelijke maatregelen in beeld te brengen met verbinding, verbetering van de waterkwaliteit en optimalisatie van de hydrologie (vergroting van de "sponswerking"; klimaatrobuustheid) als doel. Voorbeelden van concrete kansen zijn:

- Het verondiepen van de beek bij locatie E die nu, parallel aan het Vochtige alluviale bos (H91E0C), grondwater wegvangt waardoor het niet het habitatype kan bereiken
- Bos ontwikkelen in het grasland bij locatie A/B en daarmee een verbinding realiseren tussen de twee slenken die nu geïsoleerd zijn van elkaar

Er liggen goede kansen om dit op te pakken in een gebiedsproces met betrokkenheid van de bij het veldbezoek aanwezige organisaties (Provincie, Waterschap, Natuurmonumenten, Landgoed Leuvenum, Geldersch Landschap).

- Invloed wild

In delen is de invloed van wild groot, enerzijds door vraat van ree en edelhert, anderzijds door omwoelen van de bodem door wild zwijn. Dit zorgt voor een beperkte ondergroei en verjonging. Dit is een aandachtspunt om te blijven volgen.

- Habitattypenkaart

Door de herstelmaatregelen uit 2013/2014 is de begrenzing van habitatype Vochtige alluviale bossen (H91E0C) sinds de laatste vegetatiekartering van 2014 plaatselijk veranderd en hebben zich watervegetaties ontwikkeld die mogelijk kwalificeren als habitatype Beken met waterplanten (H3260A). Dit is een aandachtspunt voor de provincie bij het actualiseren van de habitattypenkaart.

Afspraken/acties uit veldbezoeken afgelopen jaren

Omdat binnen de Veluwe jaarlijks andere deelgebieden en habitattypen worden bezocht, wordt voor de afspraken en acties uit eerdere Natura2000-veldbezoeken verwezen naar de desbetreffende verslagen.

Volgend jaar

Ten aanzien van het veldbezoek van volgend jaar, zijn de volgende suggesties geopperd:

- Na afloop van het veldbezoek is voorgesteld om volgend jaar de focus te leggen op het habitatype Beuken-eikenbossen met Hulst (H9120).
- Mogelijke locaties zijn het Speulderbos (SBB) en De Duddel (Kroondomein het Loo).
- De definitieve locaties worden gekozen op basis van de thema's die door de beheerders, bij de voorbereiding van het veldbezoek, worden ingebracht. Deze thema's worden bij de beheerders opgehaald door de organisator van het veldbezoek volgend jaar.

Dit verslag is vastgesteld door:

.....
Handtekening

(datum)

.....
Handtekening

(datum)

.....
Handtekening

(datum)

.....
Handtekening

(datum)